

Sygn. akt II CZ 91/08

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa L.S.

przeciwko C.M. i W.M.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 stycznia 2009 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 25 września 2008 r., sygn. akt [...],

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 25 września 2008 r. Sąd Apelacyjny odrzucił, jako spóźniony, wniosek pełnomocnika powoda o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej oraz odrzucił skargę kasacyjną powoda.

Sąd ustalił, że w dniu 3 lipca 2008 r. doręczono pełnomocnikowi powoda, na jego wniosek, odpis wyroku Sądu drugiej instancji z uzasadnieniem. W dniu 12 sierpnia 2008 r. powód złożył wniosek o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, a na wezwanie Sądu, wyjaśnił w dniu 25 sierpnia 2008 r., że wnosi też o zwolnienie go od kosztów sądowych w tym postępowaniu. Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2008 r. Sąd Apelacyjny zwolnił powoda od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym i ustanowił dla niego pełnomocnika z urzędu w tym postępowaniu. Okręgowa Rada Adwokacka w dniu 28 sierpnia 2008 r. wyznaczyła jako pełnomocnika z urzędu adw. B.O., która zawiadomienie o tym otrzymała w dniu 2 września 2008 r. W dniu 9 września 2008 r. pełnomocnik z urzędu złożyła wniosek o sporządzenie i przesłanie jej kserokopii określonych dokumentów z akt, które otrzymała w dniu 11 września 2008 r., a w dniu 18 września 2008 r. złożyła skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia.

Odrzucając ten wniosek jako spóźniony, Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 169 § 1 k.p.c. wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej należało złożyć w ciągu 7 dni od ustania przyczyny uchybienia terminu. W ocenie Sądu pełnomocnik powoda już od dnia 3 września 2008 r. mógł zapoznać się z aktami sprawy w celu wniesienia skargi kasacyjnej i nie wskazał przyczyn, które sprawiły, że tego nie uczynił, a dopiero w dniu 9 września 2008 r. rozpoczął czynności, które miały mu to umożliwić. Sąd Apelacyjny uznał, że siedmiodniowy termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej rozpoczął bieg w dniu 4 września 2008 r., a najpóźniej w dniu 10 września 2008 r. Już bowiem od dnia 3 września 2008 r. pełnomocnik mógł zapoznać się z aktami sprawy, a w dniu 9 września 2008 r. możliwość ta się urzeczywistniła, skoro złożył wniosek o sporządzenie kserokopii dokumentów z akt,

a więc już w tym dniu miał realną możliwość zapoznania się z aktami, do czego nie jest niezbędne oczekiwanie na przesyłanie kserokopii do kancelarii. W tym stanie rzeczy trzeba uznać, zdaniem Sądu, że najpóźniej w tym dniu miał realną możliwość zapoznania się z aktami sprawy w celu wniesienia skargi kasacyjnej, a więc ustala przyczyna uchybienia terminu i w ciągu 7 dni od tej daty powinien być złożony wniosek o przywrócenie terminu. Ponieważ wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej wraz ze skargą został złożony w dniu 18 września 2008 r., a więc dwa dni po terminie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 171 k.p.c. odrzucił wniosek jako spóźniony i w konsekwencji na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił także skargę kasacyjną jako spóźnioną.

W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej pełnomocnik powoda zawarł wniosek na podstawie art. 380 k.p.c. o rozpoznanie również postanowienia Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej zarzucając, że narusza ono art. 171 oraz art. 169 § 1 k.p.c. Powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego i podniósł, że skoro wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej należy złożyć tę skargę, to jeśli przyczyną uchybienia terminu do wniesienia skargi jest niemożność zapoznania się z aktami sprawy przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, to przyczyna ta ustaje, gdy pełnomocnik miał rzeczywistą możliwość wniesienia skargi kasacyjnej, a nie w dniu, gdy dowiedział się, że został ustanowiony pełnomocnikiem. Wskazał, że dopiero od dnia, w którym otrzymał z Sądu kserokopie dokumentów z akt sprawy, mógł zapoznać się z aktami i skoro w ciągu 7 dni od tej daty sporządził i złożył skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, należy uznać, że uczynił to w terminie. Wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane są dwa stanowiska, co do tego, kiedy, w rozumieniu art. 169 § 1 k.p.c., ustaje przyczyna uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika ustanowionego przez sąd z urzędu tuż przed upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej albo już po jego upływie. W postanowieniach z dnia 27 czerwca 2000 r. I CZ 62/00

(OSNC 2001/1/17), z dnia 4 marca 2005 r. II UZ 72/04 (OSNP 2005/20/325), z dnia 11 sierpnia 1998 r. II CKN 415/98 i z dnia 19 lutego 1999 r. II CKN 1135/98 (nie publ.) Sąd Najwyższy stwierdził, że ponieważ wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej należy wnieść skargę, to pełnomocnik musi mieć możliwość zapoznania się z aktami sprawy w celu sporządzenia skargi kasacyjnej. Dlatego dopiero w dniu, gdy ustanowiony z urzędu adwokat miał rzeczywistą możliwość wniesienia skargi kasacyjnej, a nie w dniu, w którym dowiedział się o ustanowieniu go pełnomocnikiem, ustaje przyczyna uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej. Możliwość sporządzenia skargi kasacyjnej adwokat ma dopiero po zapoznaniu się z aktami sprawy, co ma obowiązek uczynić bez nieuzasadnionej zwłoki, przy uwzględnieniu normalnego obciążenia pracą zawodową.

Natomiast w postanowieniu z dnia 11 października 2001 r. IV CZ 163/01 (OSNC 2002/5/70 Sąd Najwyższy stwierdził, że z punktu widzenia art. 169 § 1 k.p.c. przeszkoda do dokonania czynności procesowej w terminie jest kategorią obiektywną, a zatem jej ustanie nie może być ustalane przez wskazanie okoliczności subiektywnej, to jest dnia, w którym ustanowiony z urzędu adwokat miał rzeczywistą możliwość dokonania czynności procesowej (wniesienia skargi kasacyjnej). We wskazanym wyżej przypadku obiektywną przyczyną uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej jest brak adwokata lub radcy prawnego uprawnionego do wniesienia skargi. Przeszkoda ta ustaje z chwilą wyznaczenia adwokata z urzędu i od tego dnia rozpoczyna bieg siedmiodniowy termin z art. 169 § 1 k.p.c., jak w przypadku ustania każdej innej przeszkody, np.: choroby, która uniemożliwiła dokonanie czynności procesowej w terminie. Termin ten może być przywrócony na ogólnych zasadach, a ewentualnie nieodłącznie do wniosku o przywrócenie terminu skargi kasacyjnej, podlega uzupełnieniu w trybie art. 130 k.p.c.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela pierwsze ze wskazanych wyżej stanowisk, które zostało także przyjęte przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 17 lutego 2009 r. III CZP 117/08 (jeszcze nie publ.).

W rozpoznawanej sprawie jednak, przedmiotem odmiennych ocen Sądu i skarżącego nie jest to, czy przyczyna uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu ustaje w chwili, gdy miał on rzeczywistą możliwość, po zapoznaniu się z aktami, sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej, czy w dniu, gdy dowiedział się o ustanowieniu go pełnomocnikiem z urzędu. Sąd Apelacyjny bowiem przyjął, podobnie jak skarżący, że chwilą tą jest rzeczywista możliwość zapoznania się przez adwokata z urzędu z aktami sprawy i sporządzenia skargi kasacyjnej. Inaczej tylko niż skarżący określił chwilę, gdy adwokat, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, realnie mógł się zapoznać z aktami. Przedmiotem kontrowersji jest zatem określenie, w okolicznościach sprawy, chwili, gdy adwokat rzeczywiście mógł zapoznać się z aktami sprawy, a ponieważ także tylko to jest przedmiotem zarzutu zażalenia, a nie to w jakim czasie, po zapoznaniu się z aktami sprawy adwokat mógł sporządzić skargę kasacyjną, tylko ta okoliczność może być poddana ocenie Sądu Najwyższego, przy pozostawieniu nie zakwestionowanego założenia, przyjętego zarówno przez Sąd Apelacyjny, jak i przez skarżącego w zażaleniu, że adwokat mógł sporządzić (bo rzeczywiście sporządził) skargę kasacyjną w ciągu siedmiu dni od chwili, gdy miał realną możliwość zapoznania się z aktami sprawy.

Niewątpliwie zgodzić się należy ze stanowiskiem wyrażonym w zażaleniu, że adwokat powinien mieć rzeczywistą możliwość zapoznania się z aktami sprawy przed sporządzeniem skargi kasacyjnej i oczywiście nikt nie może od niego wymagać pisania skargi w sekretariacie sądu, równocześnie z zapoznawaniem się z aktami, co sugeruje się w zażaleniu, jako konsekwencję stanowiska Sądu Apelacyjnego. Rzecz jednak w tym, że ze stanowiska zajętego w zaskarżonym postanowieniu konsekwencje takie nie wynikają. Jak słusznie przyjął Sąd Apelacyjny, pełnomocnik z urzędu powoda, który w dniu 2 września 2008 r. dowiedział się o wyznaczeniu go pełnomocnikiem, miał obowiązek bez nieuzasadnionej zwłoki podjąć czynności niezbędne do wypełnienia obowiązku procesowego, dla którego został ustanowiony, a więc do sporządzenia skargi kasacyjnej, do czego niezbędne było zapoznanie się z aktami sprawy. Jeżeli nie występowały jakieś nadzwyczajne przeszkody, a nie ma podstaw do przyjęcia, że występowały, pełnomocnik, przy uwzględnieniu normalnego obciążenia pracą

zawodową, powinien w ciągu 2, 3 dni, a najpóźniej w ciągu tygodnia, od chwili, gdy dowiedział się o ustanowieniu go pełnomocnikiem, udać się do Sądu w celu zapoznania się z aktami i ewentualnego sporządzenia w tym czasie, na miejscu kserokopii niezbędnych dokumentów. Taki okres należy uznać za wystarczający i realny do zapoznania się z aktami sprawy, do czego niewątpliwie nie jest konieczne, wbrew stanowisku skarżącego, oczekiwanie na przesłanie przez sąd do kancelarii zamówionych kserokopii dokumentów z akt. Trafna jest zatem ocena Sądu Apelacyjnego, której nie podważono skutecznie w zażaleniu, że najpóźniej w dniu 9 września 2008 r., to jest w dniu, gdy pełnomocnik przez osobę upoważnioną, złożył wniosek o sporządzenie kserokopii z niektórych dokumentów z akt sprawy, miał on rzeczywistą możliwość zapoznania się z aktami w celu sporządzenia skargi kasacyjnej. Skoro nie zostało zakwestionowane w zażaleniu, że możliwe było sporządzenie skargi kasacyjnej w ciągu 7 dni od zapoznania się z aktami, nie ma podstaw do podważenia stanowiska Sądu Apelacyjnego, że w dniu 9 września 2008 r. ustała przyczyna uchybienia terminowi do sporządzenia skargi i od dnia 10 września 2008 r. rozpoczął bieg siedmiodniowy termin z art. 169 § 1 k.p.c. do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do jej wniesienia, który upłynął w dniu 16 września 2008 r. Zatem wniosek ten złożony w dniu 18 września 2008 r. podlegał odrzuceniu na podstawie art. 171 k.p.c., jako wniesiony po terminie.

Nie znajdując podstaw do zakwestionowania w oparciu o art. 380 k.p.c. stanowiska Sądu Apelacyjnego w przedmiocie odrzucenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, jako wydane zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c., w konsekwencji odrzucenia wniosku o przywrócenie terminu.